ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·60 зол., Німеччині 7·60 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·60 зол., Австрії 7·60 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Поклики.

Львів, 30. липня 1932.

Від довшого часу повторяється в нас щораз частіше явище: ріжні організації, установи, товариства та гуртки звертаються до громадянства із покликом допомогти їм матеріяльно. Такі поклики повторяють постійно одну і ту саму скаргу, що товариство без підмоги громадянства не всилі втриматись і що тільки збірна, негайна поміч зможе його врятувати. Одночасно чуємо голоси, що жертвенність громадянства слабне.

Нема сумніву, що загальна економічна скрута, ще й своєрідні важкі умовини життя нашої інтелігенції і небувала досі нужда села, відбиваються на жертвенности нашого громадянства. Та з другого боку причини цього явища можна шукати саме у щораз більшім числі покликів до інтелігентного загалу. Відомо, що якась тисячка зпоміж нашої інтелігенції у Львові обложена щомісячним національним податком не то кілька, але й кільканацятьома установами, що звертаються до них автоматично за вкладками, жертвами та підмогами. Ця тисячка вгинається під тягарем національних податків — а є величезна скількість одиниць, до яких ніхто за грошем не йде та які того гроша не дають.

А тимчасом скількість товариств зростає в нас постійно. Засновують їх, здебільша, не підготувавши внутрішньої організації і справу фондів, на яких така установа повинна спиратися, ставлять не на перше, якщо й не на останнє місце. Таким робом виробляється в нас своєрідний тип „організаційної" та „патріотичної праці", яка зводиться до складення статуту товариства, вибору виділу та проголошення резолюцій загальних зборів. Нерідке в нас явище, що свою діяльність починає товариство саме покликом до громадянства, щоби воно піддержало його похвальний почин і... складало жертви на його діяльність.

Характеристична річ, що організатори такої праці вважають такий підхід до справи зовсім природним, самозрозумілим. „Громадянство" і „суспільність" виринають в їхній уяві як той директор безмірної національної скарбівні, з якої можна кожної хвилини черпати потрібні фонди. Скільки разів доводиться нам переконувати у редакції відпоручників від ріжних товариств, що приходять із таким покликом, щоби помістити його на сторінках „Діла", що зловживати жертвенністю громадянства не можна без шкоди для самої справи. Легка це річ зредагувати відозву з кількома патріотичними фразами про громадянський і національний обовязок тих, що ту відозву читатимуть, але зводити до таких засобів діяльність установи — таки занадто легко та наївно.

Розуміємо, що є такі загально-національні потреби, які заспокоїти може тільки збірна жертвенність усього громадянства. А проте не розуміємо короткозорости провідників якоїсь-небудь установи, часто чисто льокального характеру або творців імпровізованого химерного проекту, які починають і надто часто кінчать свою працю покликами до всього громадянства. Хто хоче запевнити тривкі підстави установи, в якій працює, мусить при співучасті інших її членів безпосередньо, особисто, приватним шляхом збирати складки, підшукувати людей, що вміють створити для цієї установи постійні джерела доходу у звязку з її продуктивною працею, а не рахувати на мітичне число тисячів невідомих патріотів.

Кожний повіт, кожне місто, кожна організація мають свої найближчі потреби, які мусять у першу чергу заспокоїти. Поклики до всього громадянства виправдані тільки у вийнякових випадках і то тільки тоді, коли ціль збірки загально-національної ваги. І тут ті, які апелюють до громадянства за пожертвами й лептами на ріжні цілі, мотивуючи свій поклик загальнонаціональним значінням тих цілей, повинні здати собі докладно справу з дефініції того поняття. І громадянство радіє і безумовна частина нації має користь з Народнього Дому у такій-то місцевості чи з якоїсь виставки або нової української школи, — але це ще не є загально-національна ціль. Такими цілями є „Рідна Школа", є „Просвіта", є українська преса, є якісь репрезентативні чи престіжові завдання, є безперечні духові цінности цілої нації!

Пресі нелегко, здебільша неможливо, відмовлятись від поміщування покликів від тої чи іншої установи. Іноді підписи чи впливи поважних громадян вистачають, щоби такий поклик пробив собі шлях на сторінки часописів. А проте як часто редактори друкують такі відозви, поклики та жалі з повною свідомістю про їх повну безуспішність, іноді й шкідливість.

Чим більше покликів, тим менше вони доцільні. Не тільки кишеня патріотичних громадян не видержує їх, але й психольогія суспільности зазнає під впливом шабльонових, вічно тих самих фраз із тими самими аргументами, великої шкоди. Громадянин байдужіє до того, що повторяється часто, в тій самій формі, машинально, механічно. Крім цього приклад такої механічної, трафаретної праці, обмеженої до покликів, заразливий. Його починають наслідувати люди, що не мають ніякого хисту до громадянської праці, а багато, яким легким коштом можна стати діячем, ще й патріотом. Витворюється в нас уже тип людей, що створили собі професію із складання резолюцій, відозв і покликів і одною із головних спонук їхньої праці є потреба бачити якнайчастіше свій підпис видрукований під такими „універсалами".

Одно із характеристичних явищ економічно розбитої країни це прилюдне жебрацтво. Прилюдні поклики за підмогою для установ, що опинились у скруті, нагадують, на жаль, простягнену руку нуждаря. Коли тих рук за багато, тоді й наша рука щораз рідше сягає до кишені за милостинею, навіть тоді, коли могла би допомогти бідному. Мусимо заздалегідь ужити заходів, щоби прошаків, що ждуть на милостиню не стало в нас більш як тих одиниць, що заступають загальну масу „громадянства" і всилі у кожній хвилині поспішити з жертвою на кожний поклик.

Дещо про українську політику в Румунії.

„Камо грядеш, зелена Буковино?"

На тему української політики в Румунії, зокрема ж виборчих пактів Української Національної Партії з урядовою румунською націонал-цараністичною партією, появилася п. з. „Камо грядеш, зелена Буковино?" передова стаття в черновецькому „Часі" (ч. 1097), в якій піддано гострій критиці політику проводу У. Н. П. саме у звязку з тими виборчими пактами. Тому, що ця справа інтересує весь наш загал, подаємо нижче витяги з тої статті:

„Одинокий незалежний український часопис у Румунії мусить усе стояти на сторожі української правди, а чужої брехні нам не треба, не треба навіть тоді, коли за ціну брехні можна й мандат осягнути. Брехнею світ перейдеш, а назад не вернешся. Нехай собі румунські політичні партії і бавляться в демагогію. Кому це до вподоби, той нехай веде собі демагогію в імени румунської партії. В одинокій українській партії в Румунії нема місця ані на дурисвітство ані на підступи.

Тяжкого труду, моральних і матеріяльних жертв це коштувало цілих двох поколінь, аби виховати український нарід на Буковині до національної свідомости. Хто сам до цього діла рук прикладав, того, може, й болить, як український нарід не йде таким скорим ходом вперед, як того бажалося би. Дехто, може, й не завважує припинення поступу, бо йому все здається, що сам Бог поставив його на те місце, яке він займає. А кого й малесенький крок узад болить, той не смів на все мовчати.

Найменше зі всіх повітів помішаний національно черновецький повіт. Він до 75 проц. український. Цікаво приглянутися, як українці в цім повіті голосували в останніх трьох роках.

При виборах до камери дня 4. травня 1930 р. дістав кандидат У. Н. П. 16.161 або 43.5 проц. усіх голосів. Усі інші партії, між ними і правительственна тоді, як і тепер, нац.-хліборобська партія, дістали докупи 21.212 голосів. До абсолютної більшости бракувало лише 3.526 голосів. Усіх відданих голосів було 37 373. Вийшов депутатом кандидат У. Н. П. релятивною більшістю голосів.

При виборах до камери 29. січня 1931 дістав кандидат У. Н. П. 15.198 або 42.2 проц. голосів і також був вибраний депутатом релятивною більшістю голосів проти всіх інших, між ними і правительственного, нац.-хліб. кандидата. Голосувало всього 36.009 виборців, отже менше, як перше, бо була люта зима й українські селяни не могли всі поприходити до виборчих, часом досить віддалених місцевостей. А то було б за українським кандидатом стільки голосів, як і попереднього року. При цім треба завважати, що кандидат був у більшій частині повіту зовсім невідомий і через заверюхи не міг навіть показатися багатьом виборцям, котрі здебільшого пішли за голосом „Часу".

Чотири місяці пізніше настає раптова зміна постави українських виборців до проводу УНП., котра зробила виборчий пакт з урядом. До камери кандидує всім українським виборцям відомий сам президент У. Н. П. Та проте У. Н. П. дістає разом з урядом лише 15.093 або 39.3 проц. усіх голосів. Була погода й літо того виборчого дня 1. червня 1931 р. Виборців було 38.369, отже дві тисячі з верхом більше, як минулого разу, й тисячу більше, як 1930 р. Разом з урядом здобула У. Н. П. 4.2 проц. менше, як 1930 р. і 2.9 проц. менше, як у січні 1931 р. без чужої допомоги.

Дальший „поступ" зробила У. Н. П. при виборах 17. липня 1932 р. Від У. Н. П. кандидує її секретар і головний референт на конгресі УНП., а опріч нього ще два українці з нац.-хліб. партії. Отже на лісті є аж три українці. Виборців прибуло ще більше, ніж минулого року, бо було всіх 43.630, а число відданих на УНП. голосів змаліло на 14.889 або 33.9 проц. голосів. У порівнанні з виборами попереднього року змалів відсоток відданих голосів на УНП. вкупі ще з двома українськими кандидатами і урядом на 5.4 проц., супроти виборів 4. травня 1930 на 9.6 проц. Нарід не хоче вислуговуватися кожночасному урядові.

Аби доказати, що українські виборці не даються так легко збити демагогічним кроком.

а річево міркують, наводимо й те, що в сторожинецькім повіті здобули українці разом з урядом на 29.068 голосів аж 9.377, а торік на 29.355 голосів лише 8.829, себто більший відсоток, ніж торік і це сміло твердимо тому, бо не було „найліпшого", як думав провід УНП., агітатора. Нарід має ліпший нюх, як провід УНП.

А проте сама основа УНП. наскрізь здорова. Пророкування необізнаних зі справою, що УНП., яка вступила на Кракаліїний шлях агітації, скінчиться так, як і Кракаліїна партія. неправдиве. В УНП. є досить сили, щоб позбутися помилок і піти за голосом народу й голосом Божим".

—o—

Провінціональні вибори в Манітобі.

Невдачний український політичний експеримент.

(Лист з Канади).

II.

З українців увійдуть до нового сойму оба бувші посли, Микола Григорчук з округи Етелберт і Микола Бачинський з округи Фішер. Перший з них мав доволі сильного суперника в особі управителя школи Білаша, який між іншим у самій столиці округи, містечку Етелберт, дістав більше голосів від Григорчука. Другий, себто М. Бачинський, мав як одного зі своїх опонентів відомого комуністичного провідника й б. члена вінніпегської міської ради Колісника. Зразу були побоювання, що Колісник забере Бачинському багато українських голосів і таким робом уможливить перемогу консервативному кандидатові. Ці побоювання показалися безосновними. Бачинський вийшов поважною більшістю, полишаючи Колісника далеко в хвості. Ця невдача популярного комуніста вказує безсумнівно на упадок комуністичних впливів серед українського населення Манітоби. Таксамо безуспішно кандидували два „незалежні" українці, Іванчук і Капуста, в окрузі Ґимлі.

На окрему увагу, у звязку з манітобськими виборами, заслуговує положення в місті Вінніпегу, де кандидувало двох українців, Д. Ільчишин і К. Андрусишин. Ільчишин виступав від манітобської консервативної партії, Андрусишин як „незалежний український кандидат". Ільчишин, спосібний молодий агроном, що донедавна працював у департаменті кольонізації канадійських державних залізниць, уже з огляду на свою замкнену, несміливу вдачу не повинен був, на нашу думку, брати участи у виборчій кампанії. Одначе поминувши те, самий факт, що він кандидував як консерватист, відібрав йому згори вигляди на успіх. Бо треба знати, що консерватина партія Манітоби має від деякого часу польонофільську марку. Що вона справді не є прихильна українцям, виявилося недвозначно в січні ц. р., коли група консервативних політиків, набувши на ліцитації часописи Національної Преси, між ними „Канадійського Фармера", почала нове урядування від прогнання всіх майже українських співробітників і від назначення менеджером чеха Ф. Доячека, відомого львівським видавцям українських календарів. З того часу „Канадійський Фармер" зійшов на політичні бездорожа, став містити статті на тему ріжних можливостей українсько-польського порозуміння, а „вокс популі" каже, що його таємним редактором є місцевий польсько-жидівський адвокат, Б. Дубеньскі, один з головних дорадників консервативної партії...

Кінець-кінців консервативний кандидат Ільчишин дістав усього 314 голосів, не зважаючи на сильну партійну агітацію і на піддержку нового греко-кат. епископа Ладики. Його основний провал — це рішуча відповідь свідомих українських виборців на неприхильне відношення консервативної партії до українства.

Значно краще вийшов „незалежний" український кандидат К. Андрусишин, який у результаті одержав близько три тисячі голосів. Одначе це небагато йому помогло, бо й він провалився. Вінніпеґ вибрав десятьох послів, 4 членів незалежної Партії Праці, 3 консерватистів і 3 прихильників премієра Брекена.

Цілий експеримент з „незалежним українським кандидатом", спосіб переведення самої номінаційної конвенції і відтак виборчої кампанії безперечно заслуговує на ближче освітлення, хочби для науки на будуче, одначе це завелоб нас тут за далеко. Одначе думаємо, що навіть ті, які вже заздалегідь трубіли про „певну перемогу", погодяться з нами тепер, що коли українським кандидатом булаб поважніша людина з життєвим і політичним досвідом і коли той кандидат виступав би був отверто від правительственного, ліберально-прогресивного бльоку, то українці міста Вінніпегу малиб мабуть сьогодні свого власного представника в манітобськім соймі. Молоденький 24-літній студент літератури, що живе ще на утриманні своїх батьків і відчитує з карточки свої мрійливі кандидатські промови про нову „людську" партію і новий суспільний лад, не міг чейже бути тою особою, що мала обєднати довкола себе maximum українських і інших прихильних українцям виборців. А самих українських голосуючих начислюють у Вінніпегу поверх 10 тисяч!

Мимоволі нагадуються тут уваги автора статті „Молодь" в одному з недавніх чисел львівської „Мети" про ненормальне явище, якого не зустрічаємо в ніякого з европейських народів, а саме, що, українська молодь „за всяку ціну змагає стати рішаючим чинником у публичному житті української нації". Ті уваги „Мети" можна живцем пристосувати до недавньої української виборчої кампанії у Вінніпегу.

Одначе назагал вислід манітобських соймових виборів вдоволив усіх свідомих українців цієї провінції, що, будучи переважно хліборобами й робітниками, голосували солідно за ліберально-фармерським бльоком премієра Брекена. А для консервативної партії в Оттаві ця лискуча перемога стала грізною заповідю, яка доля чекає її в західній Канаді, коли в недалекій будучности мало би прийти до нових федеральних виборів у Канаді.

Іван Королевич.

Буковинські посли.

На основі оголошення в „Офіціяльнім Вістнику" вибрані в Буковині такі посли до парляменту: Повіт черновецький: Д. Молдован, **Юрій Сербинюк**, д-р І. Бачінскі, **Гриць Андріящук**, д-р Лотар Радачану (соціяліст), д-р Маєр Ебнер (жид). Повіт Сторожинець: А. Куза, д-р Маєр Ебнер, Г. Янчик (соціяліст). Повіт Сучава: Г. Тудораш, Василь Книш, І. Некулча. Повіт Радівці: А. Стан, д-р А. Лебутон (німець), А. Богіян і А. Куза. Повіт Кімполюнґ: К. Леонтієш, Т. Рознован (соціялдемократ).

З того бачимо, що з Буковини увійде до камери двох українських послів. Крім того увійде ще до камери український посол **Ілько Гаврилюк**, вибраний в Акерманщині (Бесарабія).

В румунському сенаті засідатиме двох українських сенаторів: **д-р Вол. Залозецький і д-р Денис Маєр-Михальський.**

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 2. СЕРПНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ. 6)

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ.

ТАЙНИ АЗІЇ.

Акіра вислухує напрочуд спокійно цієї промови, потім поміркувавши хвилину цідить поволи крізь зуби:

— Чи не думаєте, що є ще й інші обовязки на світі? Може важливіші...

Він дивиться пильно мені в очі. Я витримую його погляд і збіраюся щось йому відповісти, коли він задержує мене рукою.

— Краще залишім безплідні дискусії.

Він мовчить знову довшу хвилину, нарешті підводить очі на мене. Його обличчя прибране знову у маску ввічливого усміху.

— Зрештою..., коли так доконче хоче... Соледад може їхати зі мною. Я не заборонюю... Може так і краще...

Тепер наступає маленька непередбачена інтермедія. Соледад убігає нараз до кімнати і кидається до стіп японця. Вона, здається, зайшла позаду мене у суміжну кімнату і все чула. Її спокусливі рамена простягнені знову до нього, а з її вуст добувається крик, чергований риданням.

— Дякую, Акіра! Так, бери мене з собою! Служитиму вірно тобі, як пес... Все зроблю, що захочеш! Бери мене!

Маленька сценка дуже у стилі тропіків, але не зовсім у японському дусі. Проте Акіра дуже спокійний і опанований. Він, здається, навіть сподівався цього. Рішуче, але без брутальности, віддаляє простягнені руки і промовляє до неї по батьківськи:

— Ну, вже добре Соледад. Поїдеш зі мною, коли хочеш. Сідай собі...

Він підсуває її стільця. Проте, щось недоповіджене, притаєне залишається у воздусі і Соледад слухняно, але мовчки, опускається у фотель.

Щоби перервати цю ніяковість, зачинаю тепер з іншої бочки:

— Ви вже вибрали корабельну лінію?

— Я хотів було їхати через Сибір. Але, коли Соледад їде зі мною, поплинемо кораблем. Буде нам веселіше... Поступимо певне до Манілі...

Соледад плеще тепер у долоні. Вона вже поправляє собі зачіску, жмурить очі, стоїть перед дзеркалом з напухлими від ридання очима.

Перегортаю неуважно якийсь грубий проспект. З його сторінок дивляться на мене мальовані індійські пагоди.

— — — — — — — — — — —

Вкоротці ми прощалися назавжди. Соледад була трохи сумна і маломовна. Вона закрила шию широким англійським шалем, у волосся встромила якусь колірову цяцьку і виглядала наче фантазійний, східний етюд Анрі Матіса.

Одна її рука спочивала на рамені Акіра, але його думки не були при неї. Він говорив якихось банальних, ввічливих слів і стискав мені долоню. Один тільки раз глянув на мене давнім, теплим поглядом і сказав:

— Напишу до вас.

Поїзд рушав спровола з задимленого двірця.

V.

Я дістав карточку з Манілі такого змісту:

„Прощаю тропіки, де тільки літ прожив. Соледад передає вам привіт. Вона залишається тут. Відставив її, звідки взяв. Завтра у дальшу дорогу до Японії.

Сам, як перше...

Здоровлю, Акіра".

Отже так... Бідна Соледад!

VI.

За шибами японського дому плаче сльозами дощ. Вікна запухли водою, дзвонять, клацають зубами, завісами. Кудись низом вітер чеше самітне дерево, горою хмари нависли сірим, безмежним засиллям.

Яка це пора року? Весна, осінь, зима?...

Вже довгі місяці не маю вістки від Акіри. Чому сьогодні знову цей одноманітний дощик наводить на мене думок про нього? Сиджу самотний у кутку салі, а поза мною танцюють на шибці краплі дощу і змивають з краєвиду світа всі фарби.

У другому кутку салі сидить за столиком кількох японців. Товсті хмаринки диму повзуть ліниво навколо них. Сидять майже нерухомі тільки чую їх голоси, далеке гудіння екзотичних комах. Тужно.

Але ось один з них віддаляється від решти і підходить до мене. Це старий Накамура, мій добрий приятель.

З його кишені вилазить жмуток японських газет. Він сідає біля мого столика, витягає газети з кишені, кладе їх перед себе. Усміхається.

Симпатичний, добрий Накамура! Він завдно залишає своїх земляків, щоби сісти біля мене. Він певне хоче спокійно прочитати тут свої часописи. Ввічливо киваю до нього головою.

— Поганий час — каже до мене. Притакую головою.

Накамура виглядає заклопотаний, розсіяний. Він водить скрізь очима, кашляє і поправляється у кріслі. Чи має мені щось сказати?

(Продовження буде.)

Л. Васілевський про риський мир.

У звязку з порушеною на сторінках „Діла" справою мирових переговорів на польсько-радянській конференції у Ризі, отримали ми листа від відомого польського діяча, б. міністра закордонних справ і тодішнього члена мирової риської конференції, п. Леона Васілевського, в якому він подає авторитетно деякі цікаві подробиці зза куліс тої історичної події. Свого листа прислав ш. автор в українській мові і ми друкуємо його майже без ніяких — в усякому разі без ніяких суттєвих — змін.

Покищо теж по суті нічого до того вияснення не додаємо, дарма, що заява п. Васілевського спонукує до ріжних рефлексій. Напр.: щодо аргументу польської мирової делеґації, що Сх. Галичина не належала ніколи до Росії — то це правда: але зате акт з 22. I. 1919 р. обєднював Сх. Галичину (ЗУНР.) з Наддніпрянською Україною (УНР.) і цей факт не міг бути невідомий польській делеґації. Особливо цікавою є теж увага п. Васілевського про представників „самостійної" У. С. Р. Р. у Ризі! — Прим. Ред.

Високоповажаний Добродію Редакторе.

У ч. 159 „Діла" прочитав я такий уступ: „Йоффе і Мануїльський виразно пропонували польській делеґації Камянець-Подільський, проскурівський, староконстантинівський, а навіть сумежні східні повіти і на цю тему йшли палкі дебати у польській делеґації, яка вкінці рішила не брати такого приманчивого подарунку..."

Порушена тут справа має деяке історичне значіння і я як член польської делеґації у Ризі і *голова територіяльної комісії* цієї делеґації якнайдокладніше поінформований щодо розвитку територіяльних справ на риській мировій конференції, дозволяю собі заявити в інтересі історичної правди ось що:

1. На першому пленарному засіданні мирової конференції у Ризі радянська делеґація, виступаючи в імені двох „суверенних держав" — Російської С. Ф. Р. Р. та Української С. Р. Р. — запропонувала границю більш обмежену ніж та, яку Польща вважала т. зв. лінія Керзона. Цю пропозицію ми відкинули **a limine**, а польська делеґація щей застереглась, що справа Східньої Галичини не може бути предметом дискусії у Ризі через те, що Галичина ніколи до Росії не належала.

2. Справи граничні були дебатовані на внутрішніх засіданнях польської делеґації, яка давала свому голові відповідні інструкції. На підставі тих інструкцій п. Домбський звертався з цілком конкретними пропозиціями до п. Йоффе. Загальна лінія границі, устійнена на конференції п. Домбського з п. Йоффе, була комунікована мішаній територіяльній комісії, яка її переносила в усіх подробицях на карту ґенерального штабу.

3. П. Мануїльський ніякої ролі у справах границі не відограв. Він був тільки фіґурантом, який мав маркувати на мирових переговорах „суверенність" У. С. Р. Р.

4. Всі територіяльні пропозиції виходили *виключно* з польського боку й ані п. Мануїльський, ані п. Йоффе ніяких пропозицій щодо границі нікому не робили й ніяких українських повітів не пропонували. Тому теж на цю тему у польській делеґації ніяких дебат не було.

5. Польська делеґація стояла принципово на лінії галицької границі Збруча, а що торкається на Волині, то домагалася лінії, яку установлено у варшавській умові з урядом У. Н. Р. — з дрібними змінами здебільшого стратеґічного характеру.

6. Коли у Ризі велись переговори, можна було відчути, що більшовики булиб схильні до ширших територіяльних концесій, але виключно коштом Білої Руси. Колиб цю справу польська сторона поставила руба, Польща моглаб одержати Мінськ тощо. Більшовики мабуть вимагали би тільки якоїсь декларації „автономічного" змісту (на зразок „суверенної" Білої Руси з кількох повітів Міншини, яка тоді вже існувала на Радянщині). Але більшість польської делеґації з п. С. Ґрабським на чолі рішуче тому спротивилась і *саме на цю тему* у польській делеґації „йшли палкі дебати".

Але, коли справа торкалась української території, більшовики рідко йшли на уступки від загальної лінії навіть там, де чисто практичні, життєві інтереси домагалися дрібних корректур границі. Це уявилося також потім, коли треба було устійнити границю в терені.

Таким робом усі поголоски про якісь пропозиції більшовицької делеґації у Ризі котрі відносились би до вищезгаданих українських повітів, треба вважати леґендою.

Сподіваюсь, що не відмовите видрукувати цього мого листа на сторінках „Діла"

З глибоким поважанням

Leon Wasilewski.

З української преси.

Знову 3 присуди смерти.

У „Меті" з 31. липня находимо обширну вступну статтю під повищим наголовком, з якої передаємо суттєві місця:

Знаємо, що торкаємося так званої „дразливої" теми, — дразливої передусім у цензурному розумінні. Тому теж мабуть так мало на ці теми голосів преси, дарма що сама справа належить до найактуальніших і найболючіших справ українського життя та українсько-польських відносин. Порушуємо її теж тому, що останній ліський (сяніцький) процес не дозволяє мовчати.

Знаємо, що судових присудів не вільно критикувати. Хочемо теж радше торкатися самих процесів, ніж їхніх присудів. З другогож боку акт обвинувачення виготовляють члени Прокураторії, які є залежні від міністерства судівництва, як політичного ресорту, і яких найвищим зверхником є міністр, котрого політичний характер підтверджує назовні його відповідальність перед парляментом. Тому й процеси, яким надає тон і напрямок прокуратор, що ставить теж внески на вимір кари, є явищем найбільш прилюдним, мають величезний вплив на громадсько-політичне життя і на політичні відносини і не можуть відтягатися від прилюдної аналізи. Зрештою, ось недавно мали ми наявний приклад, як один присуд смерти у наскрізь кримінальній справі, коли на лаві обвинувачених сиділа людина під закидом справді препоганого підступного злочину з особистих матеріяльних мотивів, — як той присуд смерти, поліційне й судове слідство та сам хід розправи був впродовж тижнів темою аналітичних і критичних пресових міркувань...

...Ми рішуче не погоджуємося з арґументом прокуратора в останньому сяніцькому наглому суді, яким він поручав трибуналові застосувати смертні кари для „відстрашування" наслідувачів.

Будучи засадничими противниками вирішування національних і соціяльних спорів розпучливими відрухами при помочі бомб та револьверів, тим більше моральне право маємо противитися ліквідуванню таких відрухів при помочі поліційних або військових куль та шибеничної петлі. Коли твердимо, що насильними засобами боротьби не вирішується національної проблеми, то так само ми глибоко переконані, що судові кари смерти не є ніяким суспільним педагогічним засобом. Вже сам страх, яким вони мають ділати на населення та кандидатів на наслідувачів засуджених, є чинником аморальним. Признаємо, що під впливом присудів смерти серед найближчого оточення засуджених, в їх селі чи околиці, може наступити заломання деяких характерів, яке може доводити навіть до призабування на національну гідність. Однак чейже таке найдальше йдуче „відстрашування" не приносить в наслідку ніякої користи державі, яка приспорює собі безхарактерних громадян! Поруч з тим державні власти не можуть неґувати нотерійної правди чисто психольоґічної реакції, яка в суспільнім життю проявляється зростом насторожених, неприхильних і ворожих настроїв та загостренням міжнаціональних чи соціяльних відносин.

Знаємо, що два присуди смерти, які недавно у Тернополі не лише проголошено, але й виконано на двох українських селянах, викликали

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 2. СЕРПНЯ 1932.

В. МАКОВСЬКИЙ.

Листи з Трускавця.

(До пані Л.).

„Тягне вовка до лісу..."

Тому не дивуйтеся пані, що я знову в Трускавці; бодай не так, як мій лікар, якому аж цвікер з носа злетів, коли я оноді притьмом появився в його ординаторії... А очі, ті свої мудрі очення, вирячив на мене непричком як віритель в нинішніх часах на довжника, коли цей прийшов віддавати йому довг.

„Ви... тут?"

Я сів, радше впав на крісло мов підкошений. Значить, по торічній „стислій" курації він був певніський, що я вже...

— Чи зі мною так погано, що ви, пане докторе вже не мали для мене надії? — вицідив я ледво і дріючи, хоч при спітній і холодній днині.

— Куди! Я звик до всяких несподіванок. Але я гадав, що Ви де шибаєтеся по Чорногорі, а бодай по — Черчу.

— Тому, що там дешевше? Розумію вас; одначе...

— Я знаю, — перебив мені лікар з таким пророчистим рухом руки, немов би бачив перед собою небіщика Батю. — Вам про те байдуже, де дешевше; одначе...

— Одначе, дозвольте пане лікар, я Вас теж розумію. Одначе — я приїхав сюди саме тому, що лікування тут мені ще дешевше виходить, ніж у Черчу.

— Чи справді? Якіж у Черчу ставки?

— Півцента золотого денно цілий пансіон.

— Чи можливе?

— Хіба, що нумер моїх окулярів мене ошукав... але я сам таке оповіщення вичитав і то — в несконфіскованому числі „Діла".

— Якжеж можливе, — тепер у часі такої скрути?

Недовірливо всміхаючись, ми оба в себе вдивлялися:

— Жартуєте...

— Ні, таки так; під словом...

— Скількиж Ви тут денно платите за пансіон і де?

— Де, не скажу, щоби не робити зайвої реклями, а Черчеві не шкодити. Колиж хочете знати, скільки денно плачу за пансіон, то Вам скажу: нічого!

Він розсміявся.

— Жартуйте здорові.

— Не жартую, бо даю слово; а не здоров, бо до Вас приходжу.

— Не розумію; теж даю на те слово.

— Я тут на борг!

— Невжеж... — Мій лікар нагло споважнів.

— Під словом. Мені й самому не хотілося повірити, що це можливе, а одначе — так воно є.

— Це-ж ґеніяльно! Зробити з кредиту — валюту і — по кризі! Вибачте, але я з повним респектом...

Схопився і витягнув портфель.

— Ні, пане докторе! Я Вас на цю „нову валюту" брати не гадаю, лише пансіон...

А то — я мав враження, що він не має охоти взагалі зі мною далі заходитися.

— І це лиш тому так мені поталанило, що я зважився замешкати в тій самій кімнатці, де торік мешкав — Голувко...

Лікар — зблід. Я вернув з тієї немилої теми.

— Як себе почуваєте?

Як я себе почуваю... Вам, Пані, ліпше про те все не казати, щоби Вам мущини не остогидли передучасно. Та йому треба було сказати — бодай сяк-так. Усього хіба ні; він не священик, а я ще невмираю.

Казав роздягнутися і забрався до мене, як „Маційовскі"; без ніяких формальностей.

Але людина до всього звикне. У цьому році, я байдуже піддавався його рафінованому жмяканню, мащенню, скоботах, обстукуванню, підслухуванню, а все те, — в тому самому порядку, що торік — трівало більш годину. І байдуже приняв його журливе похитування головою наді мною і його вельми скептичний погляд на „безсумнівний" стан мого здоровля.

Бо коли я тут на променаді здибусь зі знайомими лікуванцями, які тамтого року тепер були на його лікуванні, а — ще дотепер живуть, так чомуб він і щодо мене не міг помилитися?

Лише не зривати остаточно з надією. Вона, надія, нас тут спасає, а не — „Нафтуся".

Бо „Нафтуся", — хоч вона має ріжношерстих прихильників, між якими є навіть справжні „санатори", навіть (інкоґніто) і українці, то всетаки найльояльнішими її прихильниками є невлічимі нащадки Сема і тому вона сама є стисло невтральною: нікому не помагає, але й не шкодить. Навіть на умі; хіба хто недужий гістерією, або ультрапсихозою. З цими недугами тут небезпечно приїздити; „Нафтуся" піддержує їх розвій.

(Продовження буде)

серед найширших верств українського народу задзвичайно пригнітуюче враження, яке приглушило попереднє прикре враження, викликане вчинком засуджених. Підступне та скритовбивче усування зі світа селян селянами на тлі політичних відносин, „уморальнювання" сільських „хрунів" убивством — є таким явищем, яке — здається — у мало кого в українському організованому громадянстві викликує рад.сне почування. Але трівке усунення такого явища ніколи не прийде наслідком найчастішого викликування із Варшави ката, — якщо остане ненарушним те саме національно-політичне підложа, якщо не будуть усунені причини, які взагалі допускають можливість зродження подібних явищ.

Тимчасом ось знову проголошено нові три присуди смерти: закінчився ними в останню пятницю наглий суд у Сяноці, який був епільоґом відомих подій у ліському повіті. Завізваний вже з Варшави кат відїхав туди без „роботи", бо Президент цим разом помилував засуджених, які зате помандрували на ціле життя за вязничні мури, себто для всього світа живучи померли. (Четвертого обвинуваченого відразу засудили на досмертну вязницю). Але — в рекомпенсату — попередили цей наглий суд сальви, які — здається — вісім осіб, місцевих селян, поклали трупом.

Не входимо в мерітум цієї справи. Міркуємо тільки так: якщо ті виступи селян були наслідки людської темноти — то грамотности не вчать кулі; якщо це був соціяльний відрух — то тим більше у 30. рр. 20-го віку соціяльних справ не вирішується крівавими репресіями; колиж тут комуністи були при роботі — навіщож такою цифрою трупів і досмертних вязнів збільшувати своєрідний капітал большовицьких агентур, які такі випадки завжди дуже дбайливо есконтують!

Чи справді треба було конче й обовязково стріляти? Чи справді не можна було здобутися на більшу терпеливість, стриманість і рівновагу? А коли вже сталося нещастя і впали стріли і згинуло від них кількох селян (не рахуючи кількадесяти ранених) — то чи справді необхідною річю було робити наглий суд з новими присудами смерти? Чи справді вимагала цього раціональна політика?!

Оборонці у сяніцькому процесі оперували аргументами саме психольоґічної та соціяльно — і національно-політичної натури, пригадували історичні анальоґії та перестерігали перед високими механічними карами, як засобом „відстрашування". Їх аргументи вдарили в порожню.

І в хроніці польсько-українських відносин записалася нова дата, яка настроює до найсумніших рефлексій.

Вартости церковного обєднання.

III.

(Докінчення).

Відсутність міцнішої дисципліни у східній церкві неузгодженій спричинила її внутрішнє розєднання чи розбиття на окремі, одна від одної незалежні, автокефальні організації. Східна церква, значить, є незєднана не тільки в зовнішнім значіння, чи у відношенні до західної церкви, але також у значінні внутрішнім. Ця-ж її особливість позбавляє православне догматичне поняття церкви реального сенсу. „Церква земна — каже згадана вище передсоборна комісія („Васкресное Чтеніе" 1932, ч. 13) — є встановлене Богом зібрання людей, зєднаних одною православною вірою, одними тайнами й одною церковною владою" („священноначаліем"). Так — у теорії, а як у дійсності? Де саме та одна церковна влада, котра єднала б константинопільських греків і болгар; або тихонівців, „живоцерковників" і православну церкву в Польщі; або антоніян і евлогіян? — Очевидно, такого „священноначалія" зовсім нема, і православна церква незєднана вищенаведеному поняттю не відповідає. Розбіжність науки з життям, теорії з дійсністю, догматики з практикою — очевидна.

Цілком інакше виглядає дійсність у західній церкві, підлеглій зверхности Апостольської Столиці і в ній, як у своєму огнищі зєднаній. Порівняйте для ілюстрації положення цієї церкви в СРСР. Умовини релігійного життя римо-католиків зовсім там не кращі від тих, в яких живе людність православна. А одначе чи там церква римо-католицька також розпалася на низку окремих організацій? Чи також витворилися там старо-католики, ново-католики, живо-католики або якісь інші групи? Ні, цього там нема і засадничо не може бути! Переслідування, розколи і ересі можуть цю церкву територіяльно або кількостево зменшити, але вона ніколи не розпадеться на окремі, взаємно незлучені частини і завше істнуватиме, як зібрання вірних, зєднаних одною церковною владою. А то все — завдяки її внутрішній дисципліні, якої умовину й зовнішній вираз становить послух Апостольській Столиці.

Таку саме властивість дістане і східна православна церква, коли визнає єдність із західньою церквою та єрархічну зверхність Апостольської Столиці. Отож церковна унія перш за все повертає східній церкві внутрішню дисципліну, без якої церковне життя підупадає й гине. Тільки вона може усунути зі східньої церкви її внутрішнє розєднання чи розбиття і витворити з неї церкву єдину як в ідейнім значінні, так і в фактичнім.

Поруч із занепадом церковної дисципліни йде пониження християнської моралі. А це — тому, що дисципліна не тільки єднає вірних в один живий містичний організм; вона служить також — як каже церковне правило (VI. Всел. Соб. пр. 2) — „до спілення душ та уздоровлення пристрастей", чи — інакше — до морального виховання як кожної окремої особи, так і цілого християнського суспільства. Тому, де нема міцнішої дисципліни, нема там і високої моралі; де дисципліна падає, понижається там обовязково і мораль.

Цей акт стверджує навіть вище згадана передсоборна комісія, котра ось-якими рисами змальовує теперішній моральний стан православної людности: „Нарід не знає, кого слухати, і погруз переважно в матеріяльні клопоти над своєю господаркою і взагалі над матеріяльними засобами життя... Значна його частина, особливо люди молоді, цілком відбилася від родини й церкви. Рідку нинішню родину можна назвати „домашньою церквою". Родинний розлад, непошана батьків, ломання шлюбу, розводи, розбій, злодійство, судова волокита зробилися по селах явищами частими і звичайними. До духовенства й церкви ставляться, якщо не неґативно, то в кожнім разі зневажливо" („Васкресное Чтеніе", ч. 13).

Дуже сумна єреміяда! Але в ній сучасний моральний стан православної маси представлено ще за лагідно, особливо її відношення до віри й церкви... Передсоборна комісія делікатно замовчує питання про мораль сучасного православного духовенства. А на цю тему багато дечого можна сказати, особливож про мораль вищої верстви духовенства! Я особисто знаю одного достойника, котрий уже років з 12 держить біля себе чужу жінку. Остання — замужня; але, не даючи ради на два доми, покинула свого чоловіка та одержала формальний церковний розвід... Згаданий достойник є чернець і навіть епископ: як такого, його обовязують катеґоричні церковні правила, що під загрозою позбавлення чину забороняють держати в свому домі жінку, щоби не давати вірним підстави для осуду і спокуси (І. Всел. Соб. пр. 3; VI. Всел. Соб. пр. 5; VII. Всел. Соб. пр. 18; Василія Вел. пр. 88). Це явище, справді, довший час викликало нарікання і служило матеріялом для ріжних веселих анекдот; одначе з цим не рахувалися, виходячи очевидно з погляду, що час до всього призвичаює; що поговорять і перестануть. І мали рацію: тепер до цього явища ставляться з більшою толеранцією, як до річи вже „старої", а деякі особи з нижчого духовенства взяли його собі за приклад... Погодьтесяж, що подібного явища в церкві не повинно бути, а коли воно якимсь дивним способом виникло, — не можна його толерувати, закриваючи очі на сумну дійсність!..

Та щож робити? Застановлюючись над тим, як цю дійсність направити і взагалі як піднести мораль православного суспільства, знову приходимо до конечности церковної унії, як єдиного й найпевнішого реального способу. Бо Апостольська Столиця вимагає від духовенства не тільки послуху й дисципліни; вона вимагає не менше також пастирської праці та виховавчого впливу на вірних, а передовсім вимагає постійної духовної праці над собою і відповідного морального рівня. Бо вести до спасіння може лише той, хто сам іде дорогою спасіння.

Отож причинюючись до зміцнення й піднесення православної церкви, її зєднання з західньою церквою, стає тимсамим великою вартістю як духовною, так і загально-культурною, набуває поважного значіння для історії християнського поступу.

При фактичній єдности чи тотожности віри, істнуючої наперекір довговіковому розколові та наперекір усім його прихильникам, східна православна церква має свої, для неї властиві, вартости, а західня католицька церква — свої. Перша, хоч через розкол втратила міцнішу внутрішню дисципліну, а також ослабила строгість моралі, зате виробила собі дивний, багатий, чаруючий красою, ріжноманітністю і змістом обряд. Друга — зміцнила в себе дисципліну й мораль, але задержала первісну скромність у своїх богослужбових обрядах. Зєднана-ж православна церква сполучує вартости християнського Сходу й Заходу: тому вона є вищим ступенем християнської релігійної творчости, прегарною перлиною в Церкві Вселенській чи католицькій.

У цім — реальна вартість церковного обєднання.

З цього виходить також раціональність і конечність щиро для того обєднання працювати.

Прот. П. Табінський.

—o—

Волинська польська преса.

„Земя Волиньска", „Українська Нива", „Пшеґльонд Волиньскі".

ПОЗАЧИНЯТИ УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ.

Ендецько-санаційна „Земя Волиньска" використовує кожну нагоду, щоби висунути домагання зачинити останні українські організації й установи на Волині. Використала вона й арештування серед шкільної молоді й дітей на Кремянеччині, а саме: в ліцеї, духовній семінарії, україн. ґімназії і т. д. Повторивши старий ендецький рефрен про „зміцнення й поширення тут стану посідання як культурного, так і матеріяльного" і про забезпечення себе „перед атаками ворожих чинників" — каже, не кліпнувши оком:

„Українській молоді дається занадто велику свободу, пристосовуючи до неї занадто ліберальні, але не життєві засади" (!!).

А тому ендецький висновок ясний:

„Щоб запобігти подібному положенню, політикуючі (?!) українські школи, які виховують ворогів нашої держави, повинні бути зачинені".

Як видно, лекції Апухтіних і інших „усмірителей" не пішли для ендеків намарно.

ПОЗАЧИНЯТИ „ПРОСВІТИ".

Не обминула „Земя Волин." і похорону в Олексинці, щоби натякнути кому слід про необхідність далі зачиняти „Просвіти". В ч. 30 вона каже:

„Висліди слідства в справі демонстраційного похорону вбивника польських жовнірів Івана Маляра, який відбувся в Олексинці, мають багато подробиць, які „незбіцє" доказують, що цю демонстрацію організувала місцева українська „Просвіта""... (?!) — „У цій антидержавній демонстрації брала участь не тільки „Просвіта" в Олексинці, але кілька околичних „Просвіт".

Далі, як звичайно, йде висновок для влади:

„На діяльність політикуючих „Просвіт" віддавна ми звертали увагу (доносили! прим. складача) на шпальтах нашого часопису й не дивувалися (ще-би!), що державна влада позачиняла деякі з цих псевдо-освітніх станиць, які, замісць спокійної праці над піднесенням українського народу, вели „вибітне" протидержавну акцію".

Отже ті, для кого це пишеться, самі мають зробити висновок, яких заходів вжити щодо „Просвіти" на Кремянеччині. Зрештою, „Укр. Нива" говорила про це значно раніше, бо ще 24. травня ц. р. (ч. 22), а саме з нагоди загальних зборів кремянецької повітової „Просвіти":

„Треба сподіватися, що просвітянщина мусить вмерти, а на її місце мусить прийти справжня „Просвіта" (чи не „просвітянські хати" ВУО?).

Як бачимо, на Волині між „Укр. Нивою" та „Земею Волин." усталилася не лише співпраця, але й однакові погляди на замикання „Просвіт". Найкращим доказом цього завішення луцької „Просвіти".

ПОЗАЧИНЯТИ УКРАЇНСЬКІ КООПЕРАТИВИ.

Старий український „приятель" з Поділля п. Йоахим Волошиновський, що для „добра" українського народу спочатку творив „реґіональну раду", потім для нашого „добра" помагав творити „Рідну Хату", ще далі „упорядкував" наше самоврядування, тепер хоче нам зробити ще одно „добро" — створити для нас „справжню", корисну кооперацію. З цією метою прийняв становище керманича бюра „Волинського Ревізійного Союзу кооперативних і комунальних організацій" і дав інтервю „Пшеґльондові Волинському" (ч. 30), в якому каже:

„не розвинеться й не зміцниться тут кооперативна організація, доки буде істнувати поділ кооператив на „польські" й „українські"... „бо приналежність кооперативи до польського чи українського союзу надає їм яскраво національного характеру".

Отже цілковито ясно, що завданням п. Волошиновського буде зробити нам ще одно добро: припинити істнування українських кооператив і завести кооперативи не-національні, себ-

…то., польські, в яких українці, як він каже, мали б право говорити „оселедець“ в той час, як поляки говорилиб „слєдзь“. Як бачимо, п. Волошиновський не такий лихий, бо залишає нам від української кооперації нашого „рідного“ оселедця. Про повне нерозуміння п. Волошиновським ідеї кооперації, тут не місце говорити, як рівнож і про його занадто зрозуміле „добродійство“ — зліквідувати українські кооперативи.

І знову робиться це у „співпраці“ з „Укр. Нивою“, яка ще в травні ц. р. (ч. 22) говорила устами якогось „кооператора“:

„Коли докладно перестудіювати стан кооператив, скласти загальний біланс і дати заключення, — чи дають вони які користи для села, то я певний, кожний правдивий (?) кооператор дасть відповідь, що користи не дають вони жадної (!), беручи справу з точки погляду господарчого“.

„Укр. Нива“ радила перевести „реорганізацію“ сільської кооперації й тоді нові „реорганізовані“ кооперативи

„малиб завданням тісно співпрацювати з агрономічним відділом соймику в кожному повітовому місті“ і т. д.,

належачи до волин. рев. союзу й переставши бути національними, себто українськими.

Як бачимо, „співпраця“ „Укр. Ниви“, „Пшеглонду Волин.“, п. Волошиновського на грунті денаціоналізації української кооперації на Волині йде не від сьогодні й все вперед. Інша річ, що скажуть на це українські маси.

—o—

Напад бандитів на „Новий час“.

„Новий Час“ повідомляє, що в суботу пополудні увійшло до адміністрації „Нового Часу“ трьох людей, які через віконце вкинули каміння і втікли. Каміння нікого не зранило. Чи цей напад приписати тій самій руці, що здемолювала „Новий Час“ перед трьома роками, годі ствердити.

Події у Німеччині.

Кріваві сутички перед виборами.

БЕРЛІН. (ПАТ). В суботу виголосив канцлер фон Папен промову крізь радіо в англійській мові, яку трансмітували всі англійські радіостанції. У своїй промові канцлер вияснив вагу надзвичайних розпорядків президента Гінденбурга виданих для Прусії. Появу цих розпорядків викликав цей факт, що нім. уряд приневолений вибирати зпоміж двох нім. партій, а саме: партії народніх соціялістів і комуністів. піддержав партію народніх соціялістів, бо цього вимагає добро Німеччини. Опісля канцлер заявив, що нім. уряд не згодиться, аби ще по 14 роках від закінчення війни іствували досі дискримінації версайського договору.

Маніфест німецького уряду.

БЕРЛІН (ПАТ). На закінчення передвиборчої акції, у якій брали участь усі члени нім. уряду, канцлер фон Папен виголосив маніфест нім. уряду закликаючи виборців, аби взяли у виборах до парляменту якнайчисленнішу участь. Далі канцлер обговорив важні політичні події, присвячуючи більше уваги льозанській конференції та вкінці висував пляни нім. уряду на майбутнє.

Горячкова агітація при виборах.

БЕРЛІН (ПАТ). В суботу 30. липня ц. р. себто в останньому дні перед виборами, розвинули усі політичні партії дуже велику агітацію. Доми і паркани на оголошення по містах і селах прибрали сорокатий вигляд від виборчих відозв політичних партій з ріжноманітними обіцянками. Хідники і вулиці розмальовано виборчими числами політичних партій. Кольпортери політичних партій розкидали на ліво і право летючки, закидаючи ними вулиці. Летючки розкидано теж з літаків. Самі гітлерівці вислали цілу ескадру літаків, бо аж девять, аби розкинути летючки. Доми прикрашено хоругвами, а на вулицях завилося багато членів ріжноманітних політичних партій у своїх одностроях.

Поготівля поліції.

Ладу і спокою берегли по вулицях Берліна і інших містах сильні відділи поліції, яка ще від 10. год. від суботи держала гостре поготівля аж до полудня в понеділок 1. серпня ц. р. Тому приготовано для поліції самоходи зі скорострілами і мотоцикли.

Промова канцлера Папена.

У розгарі передвиборчої агітації дійшло у кількох містах до кріваних сутичок. І так лише в Берліні арештовано в ночі з пятниці на суботу аж 250 осіб. У суботу було 5 осіб убитих, а кільканадцять ранених. Між гітлерівськими кольпортерами і членами Райхсбанеру дійшло у Берліні до крівавої сутички, яка потягнула за собою аж 9 ранених, з яких трьох бореться зі смертю.

Не обійшлося теж без летунської катастрофи, бо пропагандовий літак центрової партії упав з висоти 58 метрів на летунський майдан у Темпельгофі у Берліні, розбиваючися на кусники. Летун тяжко ранений, а кольпортер летючок помер у шпиталі.

ОСТАННІ ВІСТИ

ВИСЛІД ВИБОРІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 1. 8. ПАТ. **Найновіші обчислення відданих голосів при виборах у неділю 31. липня ц. р. до парляменту виявили, що більші нім. політичні партії здобули таку скількість голосів і мандатів, а саме:**

соціял-демократи 7,951.245 — 133 мандатів, себто стратили знову три мандати; народні соціялісти (гітлерівці) 13,732.477 — 229 мандатів (себто здобули аж 119 нових мандатів), комуністи 5,278.400 — 89 мандатів (більше 11 манд.), центрум 4,568.501 — 76 мандатів (більше 7 мандатів), нім. націоналісти 2,172.941 — 37 мандатів (менше 5), нім. людова партія 434.548 — 7 манд. (менше 20), господарська партія 146.061 — 2 мандати, нім. державна 371.378 — 2 (менше 15), баварська людова партія 1,190.453 — 20 мандатів (більше 1), Ляндфольк 91.284 — 1 (менше 15), християнсько-соціяльна партія 364.749 — 2 манд. (менше 12), нім. селянський союз 137.081 — 2 манд. (менше 3) і віртемберський селянський союз 96.859 — 2 манд. (менш 1). Всіх голосів віддано при виборах 36,845.279 і новий нім. парлямент складатиме з 602 послів.

УКЛАД СИЛ У НОВОМУ ПАРЛЯМЕНТІ.

Після розділу мандатів абсолютна більшість у райхстаґу виносить тепер 302 послів на 602, так що праві партії матимуть лише 280 голосів і до більшости не стає нім. правиці ще 22 голосів.

„СВЯТО МОРЯ“ В ҐДИНІ.

ВАРШАВА, 31. 7. ПАТ. В суботу приїхав до Ґдині президент Польщі Мосьціцький зі свитою на „свято моря“, яке відбулося в 10-літню річницю повстання польської пристані над Балтійським морем дуже величаво в неділю 31. липня ц. р. при участи премієра Пристора і членів уряду, міністрів Єнджеєвіча, Бернера і заступника міністра скарбу Старжинського та голови клюбу ББ. у соймі полк. Славека. На свято приїхало до Ґдині біля 200.000 прогульковців з цілої Польщі. „Свято моря“ почалося в год. 11-ій перед полуднем богослуженням, яке відправив єпископ Оконевський, після чого промовляли ріжні польські достойники з президентом Мосьціцьким, які у своїх промовах підкреслили вагу доступу до моря для розвою Польщі та заявили, що Польща без Поморя, себто без доступу до моря, не могла би іствувати як вільна і незалежна держава. В год. 2-ій пополудні відбулася дефіляда перед президентом, представниками уряду і ґенераліцією, у якій взяли участь відділи воєнної маринарки і морського летунства, ескадрони кавалерії поморської бриґади і делеґації полків, відділи „стшельців“, представники суспільних організацій і делеґації з більших міст у Польщі. Свято моря закінчилося в неділю бенкетом у авлі морської школи.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРНУВ ДО ПІКІЛІШОК.

ВИЛЬНО (ПАТ). В суботу 30. липня ц. р. маршал Пілсудський вернув по конференції з Вильна до Пікілішок, а заступник міністра закордонних справ полк. Бек і польський посол у Москві Патек поїхали до Варшави.

ПРИЧИНИ ЗАЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ БІЛЯ ТЧЕВА.

ВАРШАВА, (ПАТ). Шкоди з приводу залізничої катастрофи сягають до 350.000 зол. Слідство виявило, що катастрофа повстала з приводу скорої їзди на закруті тому, що залізнича влада не дала своєчасно остерігаючих сигналів. Залізничий тор уже направлено і поїзди ідуть уже знову цим шляхом.

ВІДКРИТТЯ РУМУНСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

БУКАРЕШТ, (ПАТ). В суботу 30. липня ц. р. відбулося святочне відкриття парляменту, на якому король Карло виголосив престольну промову. У своїй промові король вияснив, що на час виборів покликав уряд, якого метою було запевнити свободу голосування підчас виборів і видати фінансові розпорядки, аби уздоровити господарське і фінансове положення держави. Далі король запевнив, що криза не зломила життєвих сил народу, а держава збільшила свій вивіз, вдержала стабілізацію валюти і виповнила свої міжнародні зобовязання. Вкінці король заявив, що Румунія живе у приязні з усіми державами.

ПОЛІТИЧНИЙ СОЮЗ МІЖ РУМУНІЄЮ І ІТАЛІЄЮ.

БУКАРЕШТ, (ПАТ). Між Румунією й Італією закінчилися переговори над основами умови приязни між обома державами, продовжуючи її одночасно покищо на 6 місяців. Румунія згодилася сповнити домагання Італії, аби уступками зрівноважити торговельний біланс між обома державами, який тепер є корисний лише для Румунії. Політичні умовини цього трактату відложено на пізніше до приїзду румунського посла Ґіки до Риму.

ҐОРҐУЛОВ ПРОХАЄ ЗМІНИТИ ПРИСУД.

ПАРИЖ, ПАТ. Ґорґулов підписав у пятницю 29. липня ц. р. внесок ревізії присуду суду присяглих.

ЗВИЖКА НА БІРЖІ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК (ПАТ). В суботу 30. липня ц. р. наступила на нюйорській біржі звижка цінних паперів. Тому теж зріс курс облігацій і акцій, ці останні зросли аж на 15 пунктів. Причиною звижки є замкнення сесії конґресу, закінчення вивозу золота і запевнювання прилюдної опінії, що воєнні довги будуть скреслені.

ЗНИЩИЛИ МІСТО ДО ТЛА.

РІВНЕ (ПАТ). Утікачі з Рад. України оповідають, що в містечку Славуті перед тижнем міліція зробила повстання, відмовляючи дальшого послуху більшовицькій владі. Тому більшовицькі власти збомбардували містечко до тла, підкладаючи одночасно вогонь під будівлі.

ВТЕЧА 6 ЛЮДЕЙ ЧЕРЕЗ ДНІСТЕР.

ЧЕРНІВЦІ (ПАТ). Страшний голод на Рад. Україні і невиносимі знущання більшовицької влади доводять населення Рад. України до розпуки. І тому незважаючи на масові розстріли більшовицької прикордонної сторожі населення Рад. України втікає масово через Дністер до Румунії. І так у суботу 30. липня ц. р. вдалося щасливо перепливти Дністер утікачеві Макареві Торікові з дружиною і четверо дітьми в куфрі до Румунії.

ПЕРЕД АНЕКСІЄЮ МАНДЖУРІЇ.

ПАРИЖ (ПАТ). Китайське посольство оголосило комунікат, у якому китайський уряд звертає увагу західніх держав, що іменування японського амбасадора в Маньчу-Го є лише посереднім визнанням уряду новоповсталої держави і становить перший крок до анексії Маньчу-Го, як це було з Кореєю.

Спортові вісти.

ЗМАГАННЯ ЗА МИСТЕЦТВО А-КЛЯСИ.

УКРАЇНА — II. СОКІЛ 0:1 (0:1).

Змагання, від висліду яких залежало, котра з вище наведених дружин буде змагатися дальше за мистецтво львівської округи, закінчилися програною України, хоч на основі ходу гри вислід ремісовий був би найсправедливіший. Більше щастя мав Сокіл, який використав блуд оборони України і стрілив у 21. мін. (головкою) одинокого ґоля. В першій половині легка перевага Сокола, при чому Лисик на середині помочі раз-ураз кіксував і витворював небезпечні позиції під воротами України. У другій половині на середині помочі грав Гоцький II., який показався чи не найкращим грачем на грищі, одначе напад не використовував подаваних Гоцьким мячів і раз-ураз губив їх. Сокіл боронився героїчно, нічого не поміг ні Петрів, що по році виступив знову, ні Скрегота, який перейшов у другій половині до нападу.

Цими змаганнями закінчила Україна цьогорічні мистецтва, здобуваючи третє місце, яке забезпечує їй позицію в А-клясі, а якщо на слідуючий рік буде створена львівська окружна ліга, складена з 6 дружин, то також місце у тій лізі.

Суддював дуже добре п. Ґуліч, який вдоволив обі дружини. Видців понад 1.000.

ПЕРЕМИШЛЬ. Польонія — Гасмонея 5:3 (3:1).

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

ВАРШАВА. Варшавянка — Леґія 2:1 (1:0).

КРАКІВ. 22 п. п. — Гарбарня 2:1 (0:1).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ, субота 30. липня: Аттіля (Угорщина) — Погонь 5:2 (1:0).

ЛЬВІВ, неділя 31. липня: Поґонь — Аттіля (Угорщина) 1:0 (1:0).

НОВИНКИ

— **Діточі садки** основано у нас в часі цьогорічних ферій у цілій низці повітів. Це дуже потішаючий обяв, бо в часі, коли родичі-селяни мусять працювати тяжко в полі, мають їх діти не тільки добру опіку, але й дбайливе виховання в рідному окруженні. В останньому часі зачуваємо, що в деяких повітах, як ось у Дрого…

биччині, де працює 21 діточих садків, влада робить тим діточим садкам перепони, а навіть забороняє їх вести. Мотиви тих перепон і заборон нам зовсім незрозумілі.

— **Українець добув утрете першу нагороду в Шикагу.** Диригент орхестри у Геррисон Гай Скул в Шикагу, капітан Іван Барабаш, одержав недавно срібний трофей як першу нагороду у контесті орхестр усіх середн. шкіл (Гай Скул) міста Шикага. Це вже третій раз рік за роком наш земляк п. Барабаш добув першу нагороду в контесті шикаґовських шкіл. Зарік на всесвітній виставці в Шикагу капітан Барабаш буде репрезентувати місто Шикаго в контесті орхестр середніх шкіл з цілої Америки.

— **Кровава погоня за бандитами.** В ночі з пятниці на суботу (29. на 30. VII.) трьох узброєних бандитів пробувало вломитися до споживчої кооперативи в Полянці, пов. Львів. Бандитів сполошив війт Олекса Продиш і господар Федь Пелех, після чого вони серед стрілів кинулися до втечі. У відповідь на це війт Продиш стрілив за бандитами зі стрільби і шротом зранив у плечі одного з них, Михайла Качмарика зі Ставчан, пов. Городок. Качмарика перевезли до заг. шпиталю у Львові, а за його товаришами йде погоня дальше.

— **Зацвіли жасміни.** З Чорткова повідомляють нас, що в городі Ляйстнера на Вигнанці зацвили тепер вдруге жасміни (перший раз цвили у травні). Це диво природи викликало в цілому місті зрозуміле зацікавлення.

— **Градова буря у Брідщині.** На днях перейшла над брідським повітом велика градова буря, що знищила збіже на просторі ок. 250 моргів. Шкоду обчислюють на 10.000 золотих.

— **Фабрика у Винниках працюватиме дальше.** Як відомо, Торг.-Промислова Палата у Львові поробила заходи у міродатних чинників з метою не допустити до ліквідації фабрики тютюневих виробів у Винниках. У звязку з тим Палата одержала від Дирекції Польського Тютюневого Монополю запевнення, що проект ліквідації фабрики у Винниках не є тепер актуальний.

— **Муровані і ґрунтові дороги в Польщі** мають разом 78.198 км. довготи, з чого муровані 46.842 км., ґрунтові 31.306 км. Державні мурованки мають довготу 13.021 км., воєвідські 10.153 км. і повітові 22.098 км. Державні ґрунтові дороги — 3.735 км., воєвідські 4.314 км., і повітові 17.021. Пересічно на одного мешканця Польщі припадає 24,5 км. доріг.

— **3-центові марки в Америці.** З уваги на те, що замісць 2-центових листів увійшли в життя в Америці 3-центові листи, міністерство почти у Вашингтоні надрукувало 4.000,000.000 нових 3-центових марок. У тій сумі марок одноцентовий зарібок мав би принести почті 40 міліонів долярів.

— **Шмелінґ має женитися з чешкою.** Славний німецький борець боксерства важкої ваги, Макс Шмелінґ, має небаром женитися. Його суджена, кажуть, чеська фільмова артистка Анна Ондра. Шмелінґ тепер в Америці.

— **Національність Джека Шаркі.** Литовський патріот і наш приятель п. Казіс Відікавкас з Філядельфії написав до ред. „Америки" лист, в якому подає, що світовий мистець боксерства важкої ваги, Джек Шаркі, котрого дійсне імя Осип Жуковський, походить з литовського роду. Батько чемпіона родився в селі Залапурві, парохія Пушалоти, повіт Поневаги на Ковенщині, отже в корінній Литві, де живуть самі литовці. Далі п. Відікавкас додає, що багато литовців має імена із словянською вимовою або закінченнями, через те, що за Польщі або Росії урядовці окупаційної влади їм рідні імена так писали чи то з розмислом змінювали. Це вже розвязує загадку й усуває сумнів щодо національности світового мистця Джека Шаркі. Він по національности без сумніву литовець, а тепер громадянин Злучених Держав.

— **Зуб мамута.** В селі Волохи пов. Броди найдено при копанні піску величезний зуб мамута. Староство негайно заборонило копати дальше пісок і повідомило про цінну знахідку польський музей у Тернополі.

— **Затроївся грибами.** В молочарні на повитавовій площі у Львові затроївся при сніданку грибами Б. Голуб, якого рятункова каретка відвезла до шпиталю.

— **Солодкі черешні причиною нещастя.** В суботу, 30. липня ц.р. у Рясні Польській біля Львова, абсольвент промислової школи С. Балявендер виліз, на прохання милої дівчини, на черешню з солодкими ягодами. Та ще не встиг зірвати кілька ягід, як зломилася галузка і ввічливий хлопець упав на землю так нещасливо, що вибив собі око і зломив підставу чашки. Тяжко раненого Балявендера відвезено до шпиталю у Львові.

— **За шпіонажу** засудив наглий суд у Чорткові в понеділок 25. липня ц. р. Владислава Бачинського, народнього учителя, на кілька років тяжкої тюрми.

— **Перший по 20 літах зїзд матуристів** — перших абсольвентів (обох відділів VIII. а і б. кляси) **філії укр. акад. ґімн. у Львові з р. 1932.** відбудеться у Львові в клясах тоїж ґімназії, себто в Народнім Домі дня 14. серпня 1932. в 15. год. попол. — Всіх П. Т. Товаришів та бувших П. Професорів просимо явитись. Письменні зголошення просимо пересилати на адресу: Карачевський Клим, судця, Щирець к. Львова. — За уповноважених: 1) Д-р Дуткевич Остап, лікар ветер. у Бродах, 2) Карачевський Клим, суддя в Щирці, 3) Інж. Меркун Микола, Дубляни, Чехослов., 4) Шередько Дмитро, суддя в Мор. Остраві.
125 2-2

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-Р СТАНИСЛАВ КМІТКОВСЬКИЙ.

Дня 1-го липня ц. р. після короткої, але тяжкої недуги упокоївся в Кремянці голова Надзірної Ради Повітового Союзу Кооператив, адвокат д-р Станислав Кмітковський. Походив він з м. Вижниці на Буковині, уродився 1888 р. По скінченні університету відчинив адвокатську канцелярію в Дрогобичі, а в році 1930 перенісся на Волинь до Кремянця, де зацікавився українською кооперацією і став працювати в Союзі Кооператив як голова Надзірної Ради і правний дорадник кооператив. Лише два роки прожив д-р Кмітковський у Кремянці, але за той короткий час відзначився як тихий, солідний народній робітник. Невмолима смерть забрала з Кремянця кооперативного працьовника саме в часі, коли над волинською кооперацією збираються хмари, коли саме треба було правника-фахівця, щоби боронити наші сільські кооперативи від „Дубенського права".

Похорони д-ра Кмітковського, що був теж головою комітету будови греко-кат. церкви у Кремянці, зібрали тисячі народу, які сердечно оплакували смерть єдиного у Кремянці українського адвоката.

Нехай земля буде Йому пером!

—o—

Дописи.

САМБІРЩИНА. **(Фестин читальні „Просвіта" в Прусах, пов. Самбір).** Дня 24. VII. 1932 в селі Прусах, пов. Самбір, відбувся заходом місцевої читальні „Просвіти" фестин, а відтак аматорська вистава місцевих читальників. Погода була гарна, тому фестин і вистава під кожним оглядом випали удачно. Дуже причинилася до піднесення свята знаменита дута орхестра (25 осіб) зі Самбора, котра від довшого вже часу під проводом невтомного її організатора і диригента д-ра Ю. Рабія, адвоката зі Самбора, обїзджає та збогачує своєю участю програми всіх дооколичних сільських фестинів і інших імпрез. Вона то стягнула на фестин багато осіб з села та інтелігенції з Прус і дооколичних сіл. У програму фестину крім орхестри увійшли також гарні вільноручні вправи дівчат та продукції хору під проводом місцевих інтелігентів. Слід при тім зазначити, що Пруси донедавна були наслідком роботи попереднього пароха о. Скобельського осідком кацапщини в Самбірщині, одначе о станніми роками завдяки праці свідомих одиниць у селі, а тепер під проводом нового пароха о. Гарбовського зросла в селі національна свідомість так, що Пруси сьогодні належать до одного з кращих сіл у Самбірщині та беруть щораз більшу та живішу участь у нашому національному житті. — **А. Л.**

СПОРТ.

З НАШОГО МАНДРІВНИЦТВА.

Мандрівку по Поділлі відбуло 3 членів С-Б. від 9. VII. до 14. VII. Звиділи печери в Кривчі, Монастирок, печери в Більчі Золотім, Червоногород і Семаківці б. Городенки.

Мандрівка „Пласт" (Львів) перейшла від 19. VII. до 25. VII. з Косова на Церковці, Писаний Камінь, Жабє, Кострицю, Шпиці, Ґаджіну, Кізли, Говерлю, водопад Прута, Ворохту. Учасників 6. Вів обі мандрівки проф. С. Гайдучок.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 30.VII. 1932 за масло експортове та десерове пріма 2·60 зол., за літру молока 16—17 сот., літру сметани 0·80 зол., копу яєць 3·60 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.